

SPEVNÍK Posolstva piesní Slovensku a svetu

(Posudok)

V našom každodennom živote sa do popredia dostáva orientácia na materiálne statky. Intuitívne výhrady, ktoré sme voči nej niekedy pocítovali, sa už pomaly vytrácajú. Čoraz viac podliehame predstave, že táto orientácia je vlastne správna. Nabáda nás k tomu, aby sme sa zaradili do prúdu, ktorý nám má zabezpečiť hojnosť a prosperitu. Máme pocit, že k tomuto prúdu by sme sa už ani nemali pokúšať vytvárať alternatívu. Presadzuje ich predsa celý systém legálnych demokratických inštitúcií (stojí za zmienku, že v pozadí nie sú nečinné ani vplyvné finančné kruhy!). V tomto zmysle prejavujú svoje vízie aj inštitúcie Európskej únie. Podľa publikovaných dokumentov ponímajú kultúru ako cestu, ktorá (pretože kultúra podporuje kreativitu) zabezpečí európskemu priemyslu konkurencieschopnosť voči priemyslu americkému. Zdá sa, že kultúra stráca svoju duchovnosť a stáva sa tovarom.

Na projekt Viliama J. Grusku by sme mali pozeráť predovšetkým v tomto kontexte. Nehovorí o ekonomickej prosperite, ale upozorňuje na to, že človek má aj dušu a tejto duši treba ponúkať z času na čas myšlienky a podnety, ktoré spôsobujú, že duša pookreje a ožije. Obdivuhodné je, že sa pritom nesústreďuje na jednotlivcov. Vie, že javy duchovného sveta sú komplementárne popraskané a preto chce naznačiť ich súvzťažnosť.

Komplementárne prepojenie príspevkov v Spevníku posolstva piesní Slovensku a svetu má niekoľko úrovní. Všetky zastrešuje 1150-te výročie príchodu vierozvestcov sv. Konštantína-Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu. Ich príchod spôsobil, že sa jej kultúra začala ďalej rozvíjať v duchu kresťanstva. Nie je teda iba významným historickým výročím, ale pripomína, že príchod vierozvestcov mal zásadný vplyv na formovanie slovenskej kultúry. Hoci to v našom každodennom živote nepocítujeme, stali sme sa súčasťou náboženstva, ktorého základ tvorí myšlienky porozumenia a lásky. Kresťanstvo sa stalo základňou, z ktorej vyrastali všetky naše najvýznamnejšie duchovné prejavy a tento trend pretrváva do súčasnosti. Preto je skvelé, že práve toto výročie sa stalo nosnou témou Gruskovho projektu.

Spevník dáva možnosť, aby sa účastníci pripravovaného podujatia aj po jeho skončení mohli zamýšľať nad podnetmi, ktoré sú v ňom obsiahnuté. Popri hudobných ukážkach obsahuje Spevník aj prekvapujúcu rôznorodosť pohľadov na tradíciu ľudového a bohoslužobného spevu. V krátkych, ale hutných príspevkoch jednotliví autori čitateľovi predkladajú podnety pre hlbšie úvahy o hudobnej tradícii nášho duchovného bohatstva. Ich vyjadrenia naznačujú širokú škálu väzieb – charakterizujú ich vývoj, špecifikujú vlastnosti cirkevných obradov i výskum spoločného spevu v súvislosti s udržiavaním duchovnej tradície. Odkrývajú komplementárnu previazanosť piesní s prejavmi fungovania kultúry ako celku. V tomto kontexte je pozoruhodný rozhovor Karola Plicku s Jánom Smrekom z roku 1931, v ktorom naznačil, že spoločenské zmeny onedlho ukončia tradíciu ľudového spevu. Možnosť záchrany videl v škole a inteligencii na vidieku. V súvislosti s úvahami nad týmito myšlienkami nadobúdajú iný odtieň aj vyjadrenia slovenských hudobných skladateľov. Z ich výpovedí vyznieva nielen úprimný obdiv k tejto tradícii, ale aj presvedčenie, že by sme si ju mali zachovávať, pretože reflektuje základy našej kultúrnej identity.

Výročie príchodu vierozvestcov na Veľkú Moravu sa pre Viliama J. Grusku stáva príležitosťou, aby prakticky – putovaním v prírode – pripomenul našu ďalšiu súvzťažnosť s prostredím v ktorom žijeme a významom hôr pre formovanie nášho duchovného sveta. Piesne majú zafixovať asi na 50-tich vrchoch, pahorkoch a významných miestach našich dejín. Mali by nám pripomenúť, že tieto miesta, ktoré sme kedysi ponímali ako posvätné alebo aspoň plné duchovných hĺbok, by nám mali aj dnes pripomínať potrebu spätosti sveta duchovného so svetom prírodným.

Dr. Ivan Mačák

Bratislava 18. 5. 2013

je netradičná a celospoločenská forma
VĎAKY VZDANIA
venovaného príležitosti 1150. výročia príchodu
sv. Konštantína-Cyrila a Metoda
k našim predkom na Veľkú Moravu,
ktoré v piesňach zaznie
20. júla 2013 o 12. hodine
na 52 vrchoch, pahorkoch,
historicky významných miestach,
na ktorom sa bude podieľať
92 speváckych zoskupení zo Slovenska,
Poľska, Ukrajiny, Moravy a Kanady.
Na Kráľovej holi bude medzi účastníkmi
19. OZVIEN staroslovienčiny spievať aj
Spevácky zbor LÚČNICE.

Autor konceptu a realizačný garant podujatia
a zostavovateľ Spevníka
Viliam Ján Gruska

Záštitu: Marek Maďarič, minister kultúry SR

Poznámky k PPSS od Pavly Ganobčíkovej

Vilo, pozdravujem a ďakujem za celú našu dedinu, že si nás oslovil a prizval do vďakyvzdania Posolstvom piesní Slovensku a svetu. Zopár čriepkov z našich stretnutí.

■ Doteraz sme mali štyri a môžem povedať, že nám to celkom slušne ide. Asi najkrajšie bolo prvé stretnutie. Po večernej omši sme sa pri kostole zvládali. Niektorí o tom už vedeli z predchádzajúcich dohovorov. Vypočuli sme si nahrávku, naša kantorka Janka mala už našťudované všetky piesne s harmonikou.

■ Bolo zaujímavé pozeráť na tváre ľudí s akým záujmom, zaujatím a osobným dojatím spievali. Jedna staršia pani to okomentovala: "Tie pesničky sme spievali zamlada, ale vtedy sme si neuvedomovali koľko krásy a múdrosti je v nich."

■ Prvé stretnutie trvalo asi dve hodiny. Oboznámili sme sa so všetkými piesňami.

■ Milo ma prekvapili pri stretnutí o týždeň, keď sa priznali, že sa stretli aj v nedeľu, pustili si CD a spievali si.

■ Na každý nácvik nás pripúšťalo. Myslí, že na Grape pod Píľskom nás bude dosť, pretože na posledné stretnutie prišli aj mládežníci, bývalí súboristi a s veľkou chuťou sa pustili do spevu. Celá dedina sa na to teší.

■ Najviac sa trápime s piesňami: Otče náš, Verím, Hojže, Bože.

Ďalšie dojmy napíšem po ďalších stretnutiach

S úctou Pavla.

Obsah Spevníka PPSS

■ V. J. Gruska: Fenomén spoločného spievania (1,2)	3
I. Zeljenka: Aby človek porozumel	4
■ O autoroch textov	5
■ J. Cikker, E. Suchoň, A. Moyzes: Vyznania	6
■ 01 Otče náš (Otče náš)	7
■ J. L. Bella: Slovenský spev (1)	8
■ 02 Viruju (Verím)	9
■ J. L. Bella: Slovenský spev (2)	10
■ 03 Nitra milá, Nitra	11
■ J. L. Bella: Slovenský spev (3)	12
B. Bartók: O vydávaní Slovenských spevov	
■ 04 Aká si mi krásna	13
■ J. Smrek / K. Plicka: O ľudovej piesni	14
■ 05 Ó, Mária, bolestivá	15
■ O. Elschek: Slov. ľudová pieseň a jej tradícia (1,2,3,4)	16, 18, 20, 22
■ 06 Chvála Tebe, Bože náš	17
■ 07 Keď sa Slovák preč do sveta	19
■ 08 Keby som bol vtáčkom	21
■ 09 Mali sme my vtáka	23
■ M. Kundera: Žert (4. kapitola)	24
■ 10 Hojže, Bože, jak to boli	25
■ R. Berger: Dva kroky k tajomstvu Salvovej hudby	26
T. Salva: O piesňach na lúkach	26
■ 11 Guralu, cy či ne žaľ	27
■ V. Judák: Z histórie piesní a spevníkov (1)	28
■ 12 Povedzte mojej mami	29
■ V. Judák: Z histórie piesní a spevníkov (2)	30
P. Eben: Dva pramene hudby	
■ 13 Po nábreží, koník beží	31
■ J. Pöstényi: Prívet – na úvod JKS (1)	32
■ 14 Od Oravy dážd' ide	33
■ J. Pöstényi: Prívet – na úvod JKS (2)	34
■ 15 Keď som išiel hore mestom	35
■ J. Pöstényi: Prívet na úvod JKS (3)	36
■ 16 Šípová ružička	37
■ M. Sch. Trnavský: Úvodom – JKS (1,2)	36, 40
■ 17 Pod tým našim okleňkom	39
■ 18 Tá myjavská veža	41
L. Michalková: Z dejín duchovnej piesne ECAV na Slovensku (1,2,3)	42, 44, 46
■ 19 Od včera večera	43
■ 20 Keď mi srdce choré	45
■ 21 Čože je to za krásne vtáča	47
■ D. Škoviera: Spevy gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku (1)	48
■ 22 Sadla muška na konárik	49
■ D. Škoviera: Spevy gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku (2)	50
■ 23 Letí, letí, roj	51
■ A. Derevaniková: Chrámové a ľudové spevy v pravoslávnej cirkvi (1)	52
■ 24 Na Kráľovej holi	53
■ A. Derevaniková: Chrámové a ľudové spevy v pravoslávnej cirkvi (2)	54
■ 25 Zbieraj ruže, zbieraj	55
■ A. Derevaniková: Chrámové a ľudové spevy v pravoslávnej cirkvi (3)	56
■ 26 Bože, čos ráčil	57
■ E. Krekovičová: K duchovným piesňam Slovákov v Maďarsku (1)	58
■ 27 Daj Boh šťastia tejto zemi	59
■ E. Krekovičová: K duchovným piesňam Slovákov v Maďarsku (2)	60
■ 28 Mnohaja lit	61
■ V. J. Gruska: Vrstevnice spevu (1,2)	62-63
■ M. Rúfus: Ďaleká tvár	64
■ M. Rúfus: Predĺžené evanjelium	ob 3
■ J. Kollár: O slovenských piesňach	ob 4

VRCHY, PAHORKY A HISTORICKÝ VÝZNAMNÉ MIESTA, NA KTORÝCH SA BUDE SPIEVAŤ

K účinkujúcim sa môžu pridať len registrovaní záujemci.

- 1 ▲ BEŇUŠKA**
v Nizkých Tatrách
Fsk Beňušanka z Beňuš, kontakt pre hosti: 0904 188 774
SpZ Domovina z Bravčova kontakt pre hosti: 0904 216 301
- 2 ▲ BOŽÍ VRCH** v Cerovej vrchovine nad obcou Král
Milovníci spevu v cirkevných a občianskych zboroch v Králi kontakt pre hosti: 0907 568 843
- 3 ▲ ČERENOVÁ SKALA** v Chočských vrchoch nad Lipt. Annou
Spevácky zbor Svornosť z Liptovského Trnava kontakt pre hosti: 0910 189 688
- 4 ▲ DIEL** nad Dubovým v Turci
FSk Prameň z Dubového kontakt pre hosti: 0908 602 433
- 5 ▲ DOLNOHÁJSKÉ VINOHRADY**
Spevácky zbor Juraja Holíčka pri MO MS kontakt pre hosti: 0903 241 509
- 6 ▲ GRAPA** v Podbeskydskej vrchovine
Skupina mladých a starých spod Pílska z Oravského Veselého kontakt pre hosti: 0918 526 922
- 7 ▲ GRŮŇ** nad Malatinou v Chočských vrchoch
FSk a LH Grůň z Malatiny kontakt pre hosti: 0903 197 203
FSk Grůň z Malatiny kontakt pre hosti: 0907 817 871
- 8 ▲ HOLÁŇ / OSLÍ VRCH** v Skorušinských vrchoch
Farský spevokol SINAJ z Habovky kontakt pre hosti: 0948 136 386
FSK Bučník z Habovky kontakt pre hosti: 0904 625 010
- 9 ▲ HOLÍŠ** pri Púchovskej priehrade
Spevácka skupina Nimničanka z Nimnice kontakt pre hosti: 0917 561 430
- 10 ▲ HRAD BREKOV** pri Humennom
Spevácky zbor Rozkvet zo Strážského kontakt pre hosti: 0918 348 709
FSk Topolovka z Topolovky kontakt pre hosti: 0902 814 025
FSk Vechcovčanky z Vechca kontakt pre hosti: 0908 361 103
FSk Bančan z Banského kontakt pre hosti: 0918 996 777

- 11 ▲ HRAD BZOVÍK**
SpZ dôchodcov zo Bzovika kontakt pre hosti: 0905 408 813
FSk Vrchovina z Cerova kontakt pre hosti: 0904 997 344
FSk Badinčanka z Dolného a Horného Badina kontakt pre hosti: 0903 456 039
- 12 ▲ HRAD ČIČVA** pri Vranove
FSk Vechcovčanky z Vechca kontakt pre hosti: 0908 361 103
- 13 ▲ HRAD DEVÍN**
SSk Rodokmeň z Bratislavy kontakt pre hosti: 0908 660 508
Folklorne divadlo Radosť z Pezinku kontakt pre hosti: 0949 834 409
Cirkevný spevácky zbor GLORIA zo Zohor kontakt pre hosti: 0918 792 399
Spevácka skupina Kytica z Bratislavy
- 14 ▲ HRAD DIVÍN** nad Javor z Divína kontakt pre hosti: 0904 254 620
- 15 ▲ HRAD FILAKOVO**
FSu Jánošík z Filakova – Veľkých Draviec kontakt pre hosti: 0917 527 679
ZSS Vidovienky z Vidinej kontakt pre hosti: 0915 361 778
- 16 ▲ HRAD HRUŠOV** v Pohronskom Inovci
FSk Prilepcanka zo Zlatých Moraviec – Prilep kontakt pre hosti: 0910 411 650
- 17 ▲ HRAD LIETAVA**
Folklorní nadšenci OPRAŠENÉ KRPEC zo Žiliny kontakt pre hosti: 0903 522 648
- 18 ▲ HRAD SKLABIŇA** v Turci
FSk Podhradie z Podhradia v Turci kontakt pre hosti: 0908 584 426
FSk Sklabiňa zo Zlatých Moraviec – Prilep kontakt pre hosti: 0903 507 152
ZSS Hradečnica z Vrútok kontakt pre hosti: 0908 613 160
- 19 ▲ HRÁDOK** nad Žaškou
Folklorná skupina Trnkári zo Žaškova kontakt pre hosti: 0903 552 615

- 20 ▲ HRÁDOK BYSTRÍČKA** pri Martine
FSK Hrádok Bystríčka kontakt pre hosti: 0907 852 093
- 21 ▲ CHRĚB** nad Lubinou
Spevácky zbor Dolina z Bzince pod Javorinou
Spevokol pri Cirkevnom zbore ECAV v Lubinej kontakt pre hosti: 0905 693 741
FSK Javorinka z Miškech Dedinky kontakt pre hosti: 0907 524 321
- 22 ▲ CHLEB** v Malej Fatre
Spevácka skupina zo Šútova kontakt pre hosti: 0903 179 051
- 23 ▲ CHRÁM SV. LUKÁŠA** v Toronte v Kanade
Spevácka skupina pri ECAV cirkvi na Bayview Avenue kontakt pre hosti: dusan@caninter.net

- 24 ▲ KAPLNKA SVÄTÉHO ANTONÍNA** na Blatníckej hore na Morave
SpZ Boršičané z Boršíc u Blatnice
FSu Nivnička z Nivnice na Morave kontakt pre hosti: 00420737355953
- 25 ▲ KOJŠOVSKÁ HOLA**
SpSk Gelníčka z Gelnice
FSk Jedlička z Kojšova
FSK Kojšovčan z Kojšova kontakt pre hosti: 0907 571 651
FSK Folkmarčanka z Veľkého Folkmaru kontakt pre hosti: 0910 282 316
- 26 ▲ KOTLIŠKO V SKÁLI** za Vyšným Sliachom
DspSk Veselíčky pri DFS Sliacňanek v Liptovských Sliacoch kontakt pre hosti: 0907 388 667
Chránový spevokol dospelých z Liptovských Sliacov kontakt pre hosti: 0907 602 622
- 27 ▲ KRÁLOVA HOLA**
Spevácky zbor Umeleckého súboru Lučnica
FSK Telgártčan z Telgártu
FSK Kráľová hola z Pohorelej kontakt pre hosti: 0907 602 622

- 28 ▲ KREMENEČ** na rozhraní Poľska, Ukrajiny a Slovenska
FSu RUSINIJA z Humenného kontakt pre hosti: 0907 977 741
- 29 ▲ KRIŽ NAD DEDINOU SELEC** pri Trenčíne
Spevácky zbor katolíckych seniorov zo Selca kontakt pre hosti: 032 643 6668
- 30 ▲ LÚPENIE** nad Hrochotou
FSK Hrochotčan z Hrochote kontakt pre hosti: 0962 327 729
- 31 ▲ MESTEČKÁ SKALA** v Púchovskej doline
Spevácke zoskupenia Naša dolina z Mestečka
- 32 ▲ MOHYLA M. R. ŠTEFÁNKA BRADLO**
Cirkevný evanjelický zbor z Brezovej pod Bradlom kontakt pre hosti: 0903 713 741
FSK Cifer z Cifera kontakt pre hosti: 0915 988 285

- 33 ▲ NEZNÁMA** – vodná nádrž nad priehradou Čierny Váh
Spevokol pri ECAV Važec kontakt pre hosti: 0915 242 666
- 34 ▲ PÁLENICA** pod Mnichom v Oravskej pahorkatine
FSk Zuberec kontakt pre hosti: 0904 510 660
- 35 ▲ PASTRŇÁK** nad Červeným Kláštorom
DFS Flisocok kontakt pre hosti: 0918 852 697
- 36 ▲ PRAŠNÝ VRCH** nad Hrušovom pri Krupine
Folklorná skupina Hrušov kontakt pre hosti: 0907 766 880
- 37 ▲ POHANOVO** nad Krpelianmi a priehradou
FSK Tiesňan z Krpelian kontakt pre hosti: 0917 249 699
LH Orienca z Krpelian kontakt pre hosti: 0907 695 693
- 38 ▲ POLANA**
DFS Delva kontakt pre hosti: 0905 770 010
DFS Hriňová kontakt pre hosti: 0915 892 370

- 39 ▲ POLHORSKÝ HRÁDOK** pod Babou horou
FSK Polhoranka a Gajdošská hudba Beskyd z Oravskej Polhory kontakt pre hosti: 0903 044 033
Občianske združenie Zubor - FSu Pláteník kontakt pre hosti: 0911 948 414
- 40 ▲ SINÁ** v Nizkých Tatrách
FSk Chabenec z Dubravy kontakt pre hosti: 0907 803 125
- 41 ▲ SITNO**
Spevácky zbor Tebe spievam z Kozároviec kontakt pre hosti: 0903 409 251
FSK Preňčovanka z Preňčova kontakt pre hosti: 0904 957 394
- 42 ▲ SLOPOVO** – laz nad Klenovcom
FSu Kokavan z Kokavy nad Rimavicou kontakt pre hosti: 0903 550 014
Spevácky zbor Letokruhy pri Maľu v Poltári kontakt pre hosti: 0905 262 227
FSu Vapór z Klenovca kontakt pre hosti: 0904 875 368
- 43 ▲ SVORAD** nad Prosieckou dolinou
Spevácky spód Súšavy z Veľkého Borového a chalupári kontakt pre hosti: 0949 562 795

- 44 ▲ ŠPANÍLAZ** v Krupinskej vrchovine
FSk pri OcÚ Dačov Lom kontakt pre hosti: 0908 869603
Evanjelický spevácky zbor SIŤON zo Stredných Plachtiniec kontakt pre hosti: 0908 940 805
Ženský evanjelický zbor z Veľkého Krtíša kontakt pre hosti: 0918 826 118
- 45 ▲ VEĽKÝ JAVORNÍK** z Makova
FSK Makovanka z Makova kontakt pre hosti: 0910 267 950
- 46 ▲ VERŠOK** nad Rejdovou
FSK Gočovčan z Gočova kontakt pre hosti: 0902 164 877
FSpSk Hrabina z Nižnej Slanej kontakt pre hosti: 0905 449 279
FSK Bučina z Pače na Gemerí kontakt pre hosti: 0907 941 503
FSK Hôra z Rejdovej kontakt pre hosti: 0902 109 980
FSK Radzim z Vyšnej Slanej kontakt pre hosti: 0918 517 225
- 47 ▲ VIHORLAT**
FSK Porubjan z Poruby pod Vihorlatom kontakt pre hosti: 0905 244 620
- 48 ▲ VRŠATEC**
SpSk Studnica kontakt pre hosti: 0908 483535
- 49 ▲ VYŠEHRADNÉ** pri Nitrianskom Pravne
FSK Hájček z Chrenovca-Brusna kontakt pre hosti: 0905 789 362
Chránový zbor sv. Michala Archanjela z Chrenovca – Brusna kontakt pre hosti: 0903 237 602
FSK Košovčan z Kanianky kontakt pre hosti: 0908 726 327
- 50 ▲ ZÁRUBY** – najvyšší vrch v Malých Karpatoch
Mužská spevácka folklorná skupina zo Smoleníc kontakt pre hosti: 0917 575 226
- 51 ▲ ZNIEV**
Detický folklorný súbor Turiec z Martina kontakt pre hosti: 0905 839 779

- 52 ▲** ...